

پورتال چیست ؟

ارائه یک تعریف مشخص از پورتال همواره یک چالش بوده است. شاید واژه پورتال (به معنی دروازه یا محل ورود به یک شهر)، تا بحال بیشترین سوء کاربرد را در IT داشته است. طبق تعاریفی که تا بحال ارائه شده است، پورتال را می توان یک مرکز ارائه خدمات و اطلاعات اینترنتی دانست که بر چهار پایه اصلی استوار است:

۱. انطباق پذیری^۱

۲. اختصاصی کردن^۲

۳. یکپارچگی^۳

۴. پشتیبانی انجمنهای اینترنتی^۴

یکی از مهمترین مفاهیم پورتال، محتوا^۵ می باشد. محتوا را می توان در حالت کلی هر شیء الکترونیکی، اعم از اسناد HTML/XML، تصاویر، صدا و هر چیزی که به صورت الکترونیکی ارائه شده باشد، دانست. اعمالی را که پورتال روی محتوا انجام می دهد، میتوان به چهار گروه کلی تقسیم بندی کرد:

۱. متمرکز کردن^۶

جمع آوری اطلاعات و خدمات از منابع متعدد و توزیع شده به طریقی قابل توجه و معنی دار.

۲. اختصاصی کردن^۷

Personalization، پروسه ای است که از طرف پورتال برای نمایش اطلاعات به کاربران بر اساس نیازهای

آنان اجرا می شود. این مقوله نیازمند وجود Content Metadata^۸ است که نقش هر کدام از کاربران را، به

علاوه حقوق دسترسی (Access Rights) آنها مشخص میکند.

¹ Customization

² Personalization

³ Integration

⁴ Communities Online

⁵ Content

⁶ Aggregation

⁷ Personalization

⁸ اطلاعاتی در مورد اطلاعات موجود در سایت

۳. توصیه و معرفی کردن محتوا^۹

هنگامی که یک نرم افزار، از اطلاعاتی که در مورد شما می‌داند، برای پیشنهاد کردن اطلاعات و یا خدمات جدید استفاده می‌کند، آن را یک سیستم Recommender می‌نامیم. پورتال می‌تواند بر اساس علاقمندیهای یک کاربر و یا اطلاعاتی که در مورد او می‌داند، مطالب مناسب را در اختیار او قرار دهد. این مهم می‌تواند حتی از طریق دنبال کردن موضوعات مورد علاقه کاربر صورت گیرد.

۴. گلچین کردن و خلاصه کردن مطالب^{۱۰}

پورتال می‌تواند به صورت اتوماتیک مطالب را خلاصه نموده، در اختیار کاربر قرار دهد. به عنوان مثال کلمات کلیدی یک مقاله میتواند برای جستجوی آن مورد استفاده قرار گیرد.

♦ شاید بتوان از Yahoo! به عنوان کاملترین پورتالی که تا به حال ساخته شده است نام برد.

بنا به آنچه در بالا آورده شده است تفاوت های اساسی میان یک وب سایت و یک پورتال وجود دارد. مهمترین این موارد در زیر به صورت خلاصه آورده شده است:

♦ پورتال به صورت دروازه ورود به یک بانک اطلاعاتی است. آنچه که مهم است، آن است که پورتال همواره ما را به سایتها یا پورتالهای دیگر راهنمایی می‌کند و به خودی خود تنها یک راهنما است. برای همین است که در بعضی از موارد به پورتالها، Yellow Pages Internet می‌گوییم. در حالی که یک وب سایت می‌تواند حاوی مقدار زیادی اطلاعات باشد که فقط بر روی آن سایت قابل دسترسی است. ممکن است، وب سایت از امکاناتی مشابه یک پورتال برای جستجو و مدیریت داده ها استفاده نماید، اما آنچه که مهم است آن است که این داده ها عموماً بر روی پایگاه داده‌های خود سایت قرار دارند.

♦ پورتال عموماً حاوی مطالبی است که جنبه اطلاعات عمومی دارد. داده‌هایی که از منابع مختلف بر روی یک پورتال جمع آوری می‌شوند، معمولاً دارای پراکندگی فراوانی هستند. به همین علت، در بسیاری از پورتال‌ها، ابزارهایی مانند Directory قرار داده می‌شود تا این اطلاعات را طبقه‌بندی نماید. از سوی دیگر داده‌های قرار داده شده بر روی یک وب سایت، اولاً از منابع محدودتری تامین می‌شوند و ثانیاً دارای پراکندگی زیادی نبوده، حول یک محور و موضوع مشخص دور می‌زند.

♦ پورتال یک سیستم کاربر محور است. به این معنی که تمام امکانات پورتال بر این اساس پیش بینی شده است تا جوابگوی نیازهای کاربران با سلاقی، علاقمندی‌ها، سنین و رده‌های کاری متفاوت باشد. امکاناتی مثل پست الکترونیکی، Chat، انجمنهای اینترنتی و ... همه برای آن است که کاربران را به هر شکل ممکن به پورتال دعوت نماید. در حالی که یک وب سایت، یک سیستم موضوع محور¹¹ است. درست است در هر وب سایت، امکاناتی برای کاربران مختلف پیش بینی می‌شود، اما باید به این نکته توجه داشت که کاربری که با یک وب سایت کار می‌کند باید به شکلی به موضوع وب سایت مرتبط یا علاقمند باشد.

• یکی از مهمترین جنبه‌های تفاوت بین پورتال و وب سایت جنبه اقتصادی آن است. پورتال‌ها عموماً برای کسب درآمد ساخته شده‌اند. بیشتر پورتال‌ها درآمدهای خود را از طریق تبلیغات کسب می‌نمایند.

اجرای پروژه های وب سایت بزرگ به دو طریق ممکن می باشد:

۱. ایجاد یک وب سایت ایستا با ایجاد صفحات اطلاعاتی به صورت ایستا و تهیه برنامه های تحت وب به صورت

ثابت و بدون تغییر

۲. ایجاد یک وب سایت از طریق یکی از سیستمهای مدیریت محتوی

یک سیستم مدیریت محتوا^{۱۲} چیست ؟

این سیستم‌ها که امروزه در وب بنام CMS شناخته می‌شوند، مخفف Content Management System می‌باشند که یک برنامه نرم افزاری روی سرور هستند و به مدیر سایت اجازه می‌دهند تا محتوای سایت را بدون نیاز به طراحی دوباره سایت تغییر دهد.

در واقع طراح اولیه سایت یکبار سیستم CMS را طراحی می‌کند و تعدادی قالب آماده برای صفحات طراحی کرده و آن را روی سایت مزبور نصب می‌کند. حال مدیر سایت بر راحتی می‌تواند صفحات دیگری را به آن کم یا اضافه یا ویرایش کند.

سامانه مدیریت محتویات عموماً از دو عنصر تشکیل شده است :

♦ ابتدا نرم افزار مدیریت محتویات (CMA)

♦ سپس نرم افزار تحویل محتویات (CDA).

نرم افزار مدیریت محتویات (CMA) به سامانه یا به نویسنده‌ای که HTML نمی‌داند این اجازه را می‌دهد تا محتویات را بدون داشتن تخصص در طراحی سایت، ایجاد، اصلاح، یا حذف کند و نرم افزار تحویل محتویات (CDA) این داده‌ها را ترجمه و تبدیل می‌کند و از آنها برای به روز رسانی سایت استفاده می‌کند.

قابلیت‌هایی که توسط سامانه های مدیریت محتویات ارائه می‌شوند مختلف اند، اما اکثر آنها قابلیت‌های انتشار - بر مبنای صفحه کنترل مبتنی بر وب (Web-based publishing) -، مدیریت ساختار، کنترل بر تجدید نظر، فهرست سازی، جستجو و بازیابی را شامل می‌شوند.

اقبل از اینکه لزوم استفاده از مدیریت محتوی را شرح دهیم لازم است درباره معنی محتویات و مدیریت آن توضیحی اجمالی داده شود :

➤ محتویات چیست؟

همانطور که در بالا اشاره شد، محتویات در اصل هر واحد از اطلاعاتی است که به صورت دیجیتال عرضه شود که می تواند متن، عکس، گرافیک، فیلم، صوت، سند یا هر چیز مشابه دیگری باشد. به عبارت دیگر هر چیزی که به صورت الکترونیکی قابل مدیریت باشد

➤ مدیریت محتویات چیست؟

مدیریت محتویات در واقع مدیریت مؤثر محتویاتی است که در بالا توضیح داده شد که در واقع با تکیه بر قوانین، پردازش ها و یا روند ها و پروسه های کاری صورت بگیرد و در نهایت انباره الکترونیکی محتویات کاملاً مدیریت شده به نظر برسد.

چرا یک CMS لازم است ؟

در صورت به روز رسانی مداوم سایت مثلاً هر دو هفته، و همچنین ایجاد تنوع در صفحات به دلیل جذب بیننده نیاز به یک CMS بدیهی و واضح است.

یک CMS چه امکاناتی دارد ؟

طیف وسیعی از امکانات اکثر CMS ها در ورژن های مختلف و با قابلیت های مختلف به بازار عرضه می شوند. البته قابلیت بروز کردن اطلاعات در همه مشترک است اما قابلیت های ویژه دیگری دارند که با قیمت های مختلف همراه ورژن ها مختلف به بازار عرضه می شود. از جمله :

۱. مدیریت اطلاعات فرستاده شده توسط کاربران و تایید اطلاعات

۲. چند زبانه بودن

۳. ایجاد نقشه سایت داینامیک

۴. امکان ایجاد تجارت الکترونیک یا فروشگاه مجازی

۵. ایجاد فرم برای دریافت اطلاعات کاربران

۶. بهینه سازی تصاویر آپلود شده

۷. ایجاد و بروز کردن متا تگ ها

۸. امکان جستجو در مطالب سایت

۹. امنیت بیشتر

CMS های اطلاعاتی

این سیستم ها معمولاً کار طراحی صفحات سایت را انجام نمی دهند. بلکه کارشان مدیریت اطلاعات یک سایت است

. امکاناتی که این سیستم ها دارند تقریباً بشرح زیر است :

۱. امکان فرستادن اطلاعات به سایت توسط چند کاربر

۲. آرشیو بندی اتوماتیک اطلاعات بر اساس تاریخ و موضوع

۳. ایجاد امکان جستجو در اطلاعات قبلی

۴. ایجاد لینک دائم برای هر مطلب و متا تگ برای آن

۵. امکانات جانبی دیگر مثلاً ایجاد یک صفحه بعنوان لینکستان و ...

➤ CMS های اطلاعاتی معروف

MMX / ASP-rider / php bb / PHPnuke / MovableType یک سیستم فارسی

در زیر برخی مزایای ایجاد یک وب سایت از طریق سیستمهای مدیریت محتوی فهرست شده است:

♦ مدیریت کاربران

با CMS: مدیریت کاربران و تعیین سطوح دسترسی در کل سایت به صورت جامع و توسط سیستم صورت می گیرد.

بدون CMS: ایجاد مدیریت کاربران به عهده تولید کننده است. کاربران برای ورود به بخشهای مختلف سایت باید در جاهای مختلف اعتبار سنجی شوند.

♦ گسترش پذیری

با CMS: برای توسعه اطلاعاتی در CMS نیاز به تغییرات بنیادی در سیستم نمی باشد و از این رو کم هزینه است.

بدون CMS: توسعه بخشهای مختلف و تغییرات در محتوای سایت زمانگیر و پر هزینه است.

♦ ایجاد صفحه‌ای جدید

با CMS: تمامی صفحات جدید برپایه پیش فرض هایی که از قبل تعریف شده اند ایجاد و تمامی لینک ها به طور خودکار بروز رسانی می شود. این فرآیند به طور کامل قابل بازرسی مجدد می باشد.

بدون CMS: تمامی صفحات با استفاده از صفحات قبل ایجاد می گردد. نقشه سایت و تمامی لینکها باید به طور دستی بروز رسانی گردند.

♦ طبقه بندی اطلاعات

با CMS: اطلاعات توسط یک روش واحد طبقه بندی و در دسترس مشاهده کنندگان قرار می گیرد.

بدون CMS: طبقه بندی اطلاعات توسط کاربر صورت می گیرد و به ازای تغییر در طبقه بندی، تغییرات در حجم زیادی صورت می گیرد.

♦ جستجو

با CMS: جستجو در محتوی سایت به دلیل رعایت قالب ها، نمایه سازی صفحات در زمان ایجاد سریع و کارا است. و از یک مکانیزم عمومی برای جستجو در کل سایت استفاده می شود.

بدون CMS: روالهای جستجو در بخش های مختلف متفاوت است. وظیفه نمایه سازی و ایجاد تسهیلات لازم برای جستجو در یک بخش به صورت دستی صورت می گیرد.

♦ یکنواختی و یکسانی محتوی

با CMS: الگوها از محتویات سایت مجزا می باشند و در نتیجه به طور یکسان و یکنواخت قابل بکارگیری هستند.

بدون CMS: محتوی و الگوهای نمایش به طور کامل آمیخته هستند و در نتیجه تغییرات در سایت را با مشکل روبرو می سازند.

♦ تغییر قالب نمایشی سایت

با CMS: به دلیل جدا بودن محتوی از الگوها و قالب های نمایش به سادگی می توان ظاهر سایت را تغییر داد.

بدون CMS: به دلیل یکپارچگی محتوی و قالب های نمایشی، تغییر ظاهر سایت به محتوی سایت نیز مرتبط می گردد.

♦ فرآیند جریان کار

با CMS: موتور جریان کار CMS با اجرای خودکار فرآیند انتشار محتوی و ضبط تمامی عملیات جهت واریسی و بازرسی مجدد در مراحل مختلف، پس از تایید نهایی محتوی به صورت خودکار منتشر می شوند.

بدون CMS: جریان کار عموماً توسط email به صورت دوره های خاص مشخص می شود. Email ها به افراد مختلف سازمان ارسال می شوند و در نتیجه با تایید نهایی محتوی به صورت دستی منتشر می شوند.

♦ زمان انتشار

با CMS: محتوی به سرعت و پس از تایید به صورت خودکار منتشر می شود. بدون CMS: محتوی در زمانهایی که مدیر سایت در دسترس باشد بروز رسانی می گردند. چند روز برای رفع خطا ها و پیکر بندی مجدد صرف می گردد.

♦ شواهد حقوقی

با CMS: شواهد تغییر و یا انتشار اطلاعات بطور خودکار توسط سیستم ضبط می شود. بدون CMS: جمع آوری شواهد و ضبط آنها از وظایف افراد است. تغییرات به صورت دستی و ایجاد log از محتوی به سختی و به صورت دستی تهیه می شود